

Sitrep Irak
NR.6, 07/08/03
Stand van zaken 14:00 uur

Dit sitrep is opgesteld ingevolge het besluit van de MP gedateerd 1 mei 2003, dat de Nederlandse regering geïnformeerd dient te zijn omtrent te verwachten ontwikkelingen op politiek, territoriaal, militair en economisch terrein inzake Irak, en is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Het sitrep is bedoeld ter informatie voor de betrokken bewindslieden en zal tweewekelijks worden uitgebracht. Indien noodzakelijk zal de frequentie worden aangepast.

I Politieke en militaire ontwikkelingen:

A. Internationale politieke ontwikkelingen:

Terwijl het VK altijd al meer geneigd is geweest de wereldgemeenschap en het Iraakse volk zelf meer te betrekken bij de politieke en economische wederopbouw van Irak, breekt de laatste maand nu ook in Washington steeds meer het besef door dat de Coalition Provisional Authority (CPA) niet alles alleen kan doen en dat de kosten, financieel en in mensenlevens, hoger uitvallen dan voorzien. Een in opdracht van minister Rumsfeld o.l.v. John Hamre opgesteld tamelijk alarmerend CSIS-rapport (Center for Strategic and International Studies) heeft binnen de Amerikaanse regering en senaat indruk gemaakt. CPA-bestuurder Bremer heeft in een voordracht voor de Nationale Pers Club gesteld dat een partnerschap van de CPA, de internationale gemeenschap en de Iraakse bevolking nodig was om de vele problemen het hoofd te bieden.

Deze tendens in Washington en de nuttige rol die de VN-vertegenwoordiger, Vieira de Mello, weet te spelen, hebben het uitzicht op een verdere versterking van de VN-rol vergroot. De SGVN heeft in een goed ontvangen rapport aangedrongen op een snelle terugkeer naar soevereiniteit voor Irak, op uitwerking van een tijdspad voor het opstellen van een grondwet en op een einde aan de militaire bezetting. Steeds vaker is ook sprake van de mogelijkheid van een nieuwe VR-resolutie die het voor bepaalde landen mogelijk zou maken om ook troepen te leveren voor de stabilisatie van Irak. De VS zou echter vooraf willen weten of een nieuwe VR-resolutie potentiële deelnemers daadwerkelijk over de streep zal trekken. Voorlopig blijft de VS nog mikken op uitbreiding van het aantal deelnemers aan de stabilisatiemacht op basis van VR-res. 1483. Tenslotte wordt de in belang toenemende VN-rol zichtbaar bij de voorbereiding van de donorconferentie voor Irak, die waarschijnlijk eind oktober in Europa wordt gehouden. Het UNDP, de Wereldbank en het IMF bereiden daartoe een 'joint needs assessment' voor in consultatie met de hieronder nader omschreven Iraakse 'Governing Council'.

Een andere ontwikkeling is het succesvolle bezoek eind juli van de Turkse minister van Buitenlandse Zaken Gül aan Washington, waarmee in belangrijke mate de kou

uit de lucht is genomen die was ontstaan tussen beide landen na het in SITREP 5 beschreven incident van de arrestatie door VS-troepen van 11 Turkse militairen in Sulaymaniya. In verkennende zin is daarbij gesproken over eventuele Turkse deelname aan de stabilisatiemacht (buiten Koerdisch gebied), waarvoor echter binnen Turkije nog geenszins steun verzekerd is.

B. Interne politieke ontwikkelingen:

Coalition Provisional Authority (CPA)

De CPA is, zoals aanbevolen in het bovengenoemde CSIS-rapport, in alle 18 Iraakse provincies begonnen met de opbouw van afdelingen, Governorate Teams (GT's) genaamd. Het streven is dat deze GT's in september bemand en werkzaam zijn. De 4 regionale kantoren van de CPA zullen de werkzaamheden van de GT's coördineren. Zo zal CPA/South te Basra voor communicatie en rapportage de schakel zijn tussen de 4 daaronder vallende provincies (incl. al-Muthanna) en CPA/Bagdad. De GT's zullen o.m. het CPA-beleid uitvoeren, de provinciale Iraakse gouverneurs adviseren en lokale Iraakse leiders identificeren voor een mogelijke rol in een toekomstige Iraakse regering.

Governing Council

Op 13 juli is de lang verbeide Iraakse 'Governing Council' (GC) opgericht bestaande uit 25 vertegenwoordigers van de belangrijkste politieke partijen en andere vooraanstaande Irakezen. Deze raad vormt een eerste stadium van het in VNVR-res. 1483 genoemde Iraakse interim-bestuur en is wat betreft etniciteit, religie en regionale afkomst een afspiegeling van de Iraakse bevolking: naast 13 sjieten, 5 soennieten en 5 Koerden hebben een Turkmeen en een christen zitting genomen in de raad. Bij de totstandkoming van de GC heeft de VN-vertegenwoordiger voor Irak, Vieira de Mello, een belangrijke rol gespeeld. De vorming van de GC is door de EU in de RAZEB van 17 juli verwelkomd als een belangrijke eerste stap in de richting van een internationaal erkende, representatieve, regering, aangewezen door het Iraakse volk.

De raad zal over een aanzienlijk ruimer mandaat beschikken dan de CPA aanvankelijk voor ogen had: het benoemen en ontslaan van ministers; aanstellen van diplomaten en ontvangen van buitenlandse vertegenwoordigers; opstellen van beleid m.b.t. nationale veiligheid, krijgsmacht en juridische sector; goedkeuring van het budget voor 2004; het opzetten van een voorbereidend comité dat zich over een nieuwe grondwet voor Irak zal ontfermen. Behalve binnenlandse veiligheidskwesties zullen alle beslissingen van de CPA met de GC worden afgestemd, terwijl omgekeerd de CPA beslissingen van de GC kan vetoën. Volgens de VK-vertegenwoordiger in de CPA zal daarvan zelden, en alleen als de binnenlandse veiligheid in het geding is, gebruik worden gemaakt. Wel heeft CPA-chef Bremer de GC op het hart gedrukt zich vooralsnog te onthouden van wezenlijke bemoeienis op de terreinen van nationale veiligheid en olie. Vanwege de verruiming van bevoegdheden die de GC heeft verworven, hebben de belangrijkste Iraakse leiders daarin zelf zitting genomen.

De GC heeft inmiddels een regeling uitgewerkt voor het presidentschap. Dit zal maandelijks rouleren tussen 9 leden van de Raad: 5 sjieten, 2 soennieten en 2 Koerden. Als eerste is de sjiiet Ibrahim Jafari van de al-Da'awa-partij aangewezen om het presidentschap te vervullen.

Stabilisatiemacht

Op 1 augustus heeft het Nederlandse mariniersbataljon het commando van de Amerikaanse eenheden in de provincie al-Muthanna overgenomen. Het Nederlandse bataljon zal een bijdrage leveren aan het creëren van een veilige en stabiele omgeving in al-Muthanna om zo het wederopbouwproces mogelijk te maken. In de aanloop naar de commando-overdracht hebben zich geen grote problemen voorgedaan. Wel zijn in deze periode ongeveer 120 militairen besmet geraakt met een virusinfectie, wat echter geen nadelige invloed heeft gehad op de voortgang van de opbouw van de operatie. De meeste militairen hebben hun werkzaamheden inmiddels weer hervat.

Het Nederlandse contingent bestaat thans uit ongeveer 1170 militairen. Vijftig genisten die zijn uitgezonden voor de opbouw van de operatie, zullen Irak eerder verlaten. Momenteel voeren de Nederlandse militairen zowel overdag als 's nachts patrouilles uit en hebben zij bewakings- en beveiligingstaken.

Veiligheidssituatie

De algehele veiligheidssituatie in Irak, vooral Centraal-Irak inclusief Bagdad, is nog steeds slecht. Hoewel kleinschalige aanslagen tegen buitenlandse militaire eenheden in aantal gelijk blijven en in sommige gebieden afnemen, lijkt de dreiging die uitgaat van grootschaligere aanslagen en de effectiviteit van veel kleinere aanslagen juist toe te nemen. De CPA heeft weliswaar gesteld dat het niveau van niet-terroristisch geïnspireerd geweld tot normale proporties is teruggebracht, maar desalniettemin is nog steeds veelvuldig sprake van ernstige en gewelddadige incidenten met een crimineel karakter. Ter illustratie moge gelden dat het hoofd van de politie van Bagdad eind juli bij een vuurgevecht met criminele elementen gewond is geraakt. Hij wordt ook voortdurend bedreigd. Sommige van deze aanvallen zijn puur crimineel met als doel het verkrijgen van de lading van de voertuigen van hulporganisaties of onderdelen van de infrastructuur, maar andere aanvallen lijken eerder bedoeld om het proces van de wederopbouw van Irak te frustreren.

Er zijn geen overtuigende indicaties dat de dood van de twee zoons van Saddam Hoessein, Qusay en Uday, heeft geleid tot een structurele afname van gewelddadigheden tegen coalitietroepen. Er heeft zich de afgelopen weken een groot aantal losse incidenten voorgedaan, vooral in de soennietische 'driehoek' Bagdad-Ramadi-Mosul. De Amerikaanse strijdkrachten hebben verder hun klopjacht op Saddam Hoessein en andere kopstukken van het voormalige regime geïntensiveerd. Aangezien dit met aanzienlijke militaire inzet en geweld gepaard gaat, vallen er onder Irakezen alsook onder Amerikaanse militairen slachtoffers.

Inmiddels hebben ook Amerikaanse militaire autoriteiten toegegeven dat sprake is van een guerrillastrijd gevoerd door anti-coalitie elementen. Er is een wildgroei van kleine groepen die zich als verzetseenheden afficheren. De Amerikaanse beslissing om het gehele Iraakse bestuursapparaat zonder aanzien des persoon te 'de-Ba'thiseren' heeft geleid tot grote onvrede en heeft waarschijnlijk bijgedragen tot de aanwas van ex-Ba'thisten naar dergelijke verzetsgroepen. Het is moeilijk het niveau van de organisatie van het anti-coalitie verzet aan te geven.

De Koerdische partijen PUK en KDP, die in Noord-Irak een dominante positie innemen, hebben in de loop van juli aangekondigd dat zij streven naar een fusie van beide partijen. Het doel hiervan is de positie van de Koerden in de huidige situatie sterker naar voren te laten komen.

De informatie is vertrouwelijk.

WV

waterverbindingen met het binnenland zouden dan pas in een later stadium geïdentificeerd kunnen worden.

De economische medewerker van de Nederlandse ambassade te Bagdad is als liaison aangemeld bij de Council for International Coordination om bij de CPA de belangen van het Nederlandse bedrijfsleven te kunnen behartigen.

+++++

Verzendlijst:

Minister-President

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden / Vice MP

Minister van Verkeer en Waterstaat / Vice MP

Minister van Defensie

Minister van Justitie

Minister van Buitenlandse Zaken